

J. Goudswaard

Een egel in een stadstuin

Toen bij mij thuis een ♀ egel bezorgd werd, die aangetroffen was in een druk bewoonde buitenwijk van Rotterdam, heb ik de gelegenheid te baat genomen om deze egel ruim 1½ jaar als huisdier in onze tuin te houden. Het houden en verzorgen van een egel is mij goed bevallen en hieronder zult u enkele van mijn belevenissen en waarnemingen kunnen vinden. Toch is het misschien beter allereerst enkele algemene gegevens te vermelden, omdat van de egel vaak zo weinig bekend is. Enkele gegevens, die ik in de literatuur heb kunnen vinden, zal ik nu laten volgen.

De egels behoren met de mollen en spitsmuizen tot de orde der insecteneters en kunnen zeker tot de nuttige dieren gerekend worden.

Lindemann heeft met drie egels voedselproeven gedaan. Iedere keer nam hij 100 proeven, waarbij het genoemde voedsel gelijktijdig aangeboden werd en de egel zelf een vrije keuze gelaten.

	meelwormen meeltorren	sprinkhanen	mestkevers meikevers
egel 1 ♂	30 %	40 %	30 %
egel 2 ♂	50 %	20 %	30 %
egel 3 ♀	10 %	40 %	50 %
gemiddeld	30 %	33 %	37 %

	insekten	slakken	kikvorsen	muizen
egel 1 ♂	75 %	6 %	4 %	15 %
egel 2 ♂	84 %	2 %	2 %	12 %
egel 3 ♀	87 %	4 %	2 %	7 %
gemiddeld	82 %	4 %	2,7 %	11,3 %

	muizen	rundvlees	vis
egel 1 ♂	60 %	28 %	12 %
egel 2 ♂	54 %	21 %	25 %
egel 3 ♀	56 %	22 %	22 %
gemiddeld	57 %	24 %	19 %

	boter	reuzel	eieren van kapot	een mus heel	droog brood	brood met melk
egel 1 ♂	40 %	41 %	12 %	—	—	7 %
egel 2 ♂	32 %	38 %	28 %	—	—	2 %
egel 3 ♀	39 %	27 %	30 %	2 %	—	2 %
gemiddeld	37 %	35,3 %	23 %	1 %	—	3,7 %

Uit bovenstaande cijfers blijkt dus wel heel duidelijk de voorkeur voor insekten en dus de belangrijkheid van egels voor de verdelgung hiervan. Tijdens proeven bleek tevens, dat een 850 g. wegende egel ca. 170 g. voedsel nuttigde.

Door onze nederlandse wetgever is het nut van mollen en egels ook vastgelegd in de mollen-, egels- en kikvorsenwet van 15 december 1917 S. 706. „art. 1. Het is verboden op gronden bij anderen in gebruik mollen of egels te dooden, tenzij met schriftelijke machtiging van den Commissaris van de Koningin en met schriftelijke toestemming van den gebruiker dier gronden. Dit is niet van toepassing op personen behorende tot het gezin van den gebruiker dier gronden”.

Hierdoor zijn mollen en egels gedeeltelijk beschermd.

In kringen van jagers wordt vaak aangevoerd, dat de egel zich schuldig zou maken aan het opeten van jonge hazen, donsjongen van fazanten of aan eierroof van op de grond broedende vogels, zoals eenden en fazanten. Tot de ware proporties teruggebracht, moet vermeld worden, dat indien een egel bovengenoemde dieren als prooi tot zich neemt, het in ieder geval aangeslagen dieren betreft. Deze kunnen bv. reeds door een wezel gedood zijn. Met zijn bek kan de egel slechts eieren kleiner dan 39 x 28 mm. omvatten en kapot bijten. (Herter in litt.) Van genoemde broedvogels liggen de maten der eieren aanzienlijk hoger.

Zelf is mij ook wel gebleken, dat de egel zeer veel van een rauw kippeëi houdt. Toch lukt het een egel praktisch niet een kippeëi kapot te krijgen, hoewel hiertoe wel ijverige pogingen ondernomen worden. Ik heb bv. gezien, dat de egel met het ei in het grind van de tuin gaat rollen. Is het ei echter eenmaal aangeslagen, dan wordt het heel snel leeggeslurpt. En zo zal het in de vrije natuur ook wel gaan: als geconstateerd wordt, dat een egel de eieren van bv. een wilde eend oppeuzelt, dan zal het ei van te voren op een andere wijze wel reeds aangepikt zijn.

Een zeer merkwaardig verschijnsel in het leven van de egel is het door vele waarnemers opgemerkte aanbrengen van speeksel op zijn eigen lichaam. De egel likt eerst aan verschillende sterk ruikende voorwerpen en prikkelt zijn eigen speekselafscheiding. Door het likken aan deze geurende stoffen als leder, wol of sterk geurende planten, ja zelfs bv. ook gerookte vis, ontstaat een schuimachtig speeksel, dat door de egel zelf over zijn eigen lichaam verspreid wordt met zijn tong. Bij het lopen wordt dan een merkbaar slijmspoor achtergelaten.

Zo zou al heel goed vastgelegd kunnen worden, dat een egel altijd langs vaste paadjes loopt. In mijn tuin heb ik het „egelpad” nog beter later demonstreren door droog fijn zand te strooien voor de uitgang van zijn kistje, dat als nest dienst deed. Met de borstelharen op de buik nam de egel dan dit droge zand mede en het pad tekende zich af.

De egel is steeds in mijn tuin gebleven en heeft zelfs een winterslaap gehouden in een kistje in een onverwarmd schuurtje. De egel is een nachtdier, dat 's avonds aan de wandel gaat en zodra de schemer valt uit zijn nestje komt en op het klaar gezette voedsel afkomt. Onze egel was direkt erg mak en als ik 's avonds soms laat was met het klaarzetten van voedsel, wachtte de egel vóór de keukendeur of kwam onmiddellijk als er geroepen werd. Voor mij persoonlijk rolde de egel zich nooit meer op, kwam er echter een vreemde in de buurt, dan was oprollen direkt het resultaat. Een egel voelt zich klaarblijkelijk zeer behaaglijk als er over de behaarde bovenbuik gestreeld wordt: de egel laat dan een poesachtig gespin horen en de stekels ontspannen zich volkomen. Aan onze hond was de egel al heel spoedig gewend. De egel rolde zich niet meer op, blies alléén erg katachtig, als de hond in de buurt kwam en deze bleef dan wel op veilige afstand toekijken. De egel was overigens erg nieuwsgierig en kwam graag in huis. Ik heb mogen waarnemen, dat onze egel samen met de hond uit één bak voedsel tot zich nam, binnen in de keuken voor de geopende deur naar de tuin.

Eén van de eerste avonden waarop de egel in de tuin liep, kwamen de burens waarschuwen met een „mijnheer, er loopt steeds een grote rat bij u in de tuin!” Toch wel een leuke ervaring.

Onze tuin was helemaal afgezet met in de grond ingegraven kippengaas. Toch had onze egel ergens een opening ontdekt en was spoorloos verdwenen. Ik had alle moed al opgegeven, door de gedachte, dat de egel bij omzwervingen door naburige tuinen wel als „rat” zou worden doodgeknuppeld, toen na twee weken de egel weer boven water kwam.

U ziet dus wel, dat een egel een aardig huisdier kan worden; ook in een grote stad. U behoeft geen zorg te hebben, dat de egels spoedig last van ongedierte krijgen tussen de stekels: hiervoor bestaan immers uitstekende insektendodende preparaten.

Het voedsel, dat ik mijn egel verschaft, bestond steeds uit een portie in melk geweekt brood, aangevuld met rauw vlees, vis of een kippeei. Diverse soorten groenten heb ik ook geprobeerd te voeren, maar met weinig resultaat. Een enkele maal wat vruchten, als schijfjes sinaasappel of peer, werden geaccepteerd. Tegen de tijd, dat de winterslaap gaat komen, wordt er wel een grotere portie opgesmuld: tenminste elke avond een ei en $\frac{1}{4}$ liter melk. De winterslaap duurde van eind november tot einde april en onze egel werd praktisch niet wakker of het moest een uitzonderlijk warme winterdag zijn, dan werd er weleens rondgeneusd. De egel maakte van allerhande verzamelde plantendelen, lapjes en papiersnippers een nest. Alles wordt fijn gebeten. Het is verwonderlijk te zien hoe aardig een egel zich in zo'n nest weet te draaien met volkomen ontspannen stekels. Over die winterslaap kan nog wel iets vermeld worden. De normale lichaamstemperatuur beweegt zich rond 34°C . De lichaamstemperatuur van een egel in winterslaap daalt soms tot 6°C . Als de temperatuur in de onmiddellijke omgeving echter onder 5°C daalt, wordt een zelf regulerend orgaan weer ingeschakeld, die er zorg voor draagt, dat de lichaamstemperatuur stijgt en de egel voor bevriezing beschermd wordt.

In litt. ben ik nog wel gegevens tegengekomen van egels, die gedurende

de winterslaap in de huiskamer gehouden werden. Hierbij werden dan waarnemingen verricht, die erop wezen, dat er een verband bestaat tussen temperatuur, luchtdruk en een neiging van deze egels om binnen ook een slaaperiode in te zetten.

Aan een egel thuis heb ik altijd erg veel genoeg beleefd en het speet mij bijzonder, dat onze egel midden in zijn tweede slaapwinter zonder aanwijsbare oorzaak plotseling is dood gegaan.

Waarnemingen waarover men zich verheugt

Sassafras.

Toen ik de afgelopen zomer met vakantie in de Achterhoek was, werd mij bij de Ehzerbrug over het Twentekanaal bij Almen een merkwaardige boom gewezen, welke daar langs het kanaal staat. Het bleek *Sassafras officinale* te zijn, één van de weinige vertegenwoordigers van de Laurierfamilie, die in Nederland winterhard zijn. Wegens de grote zeldzaamheid werd deze boom bij het graven van het Twentekanaal in de jaren 1925—1930 gespaard. Het is een oud exemplaar, maar het voortbestaan van deze opvallende boomsoort is verzekerd door enige jongere boompjes die er omheen staan.

In Heukels wordt deze Lauracee niet vermeld, wel in het bekende boek van Dr. Boom.

Opvallend zijn de bladeren, die tweelobbig en drielobbig zijn met stompe inhammen (zoals bij de vijg), meest eirond en gaafrandig. Zij hebben een grootte van 7 tot 13 cm. De herfstkleur van de bladeren is oranje-rood. De boom heeft kale, glanzend geelgroene, vaak berijpte, twijgen. Hij kan een hoogte van 15 m bereiken. De bloemen zijn geelgroen, de bessen donkerblauw. (Of aan het exemplaar bij Almen inderdaad bessen voorkomen is mij niet bekend.)

Deze uit het oostelijk deel van Noord-Amerika afkomstige boom is daar zeer gezocht om de bast, welke een geur heeft, die doet denken aan venkel. In voor- en najaar wordt de bast ingezameld en gedroogd. Door destillatie verkrijgt men hieruit een vluchtige olie, die in de geneeskunde wordt gebruikt en voor het aromatiseren van dranken, zeep, parfum, tandpasta en tabak. Het hoofdbestanddeel hiervan is safrol. De gedroogde bladeren schijnen ook wel als specerij gebruikt te worden.

Ik heb deze boomsoort nog nooit in verwilderde staat in Nederland aangetroffen. Zijn hiervan nog meer vindplaatsen bekend? P. Krug

Pestvogels

In het Flevopark te Amsterdam-Oost zaten op 1 februari jl. in de kruin van een circa drie meter hoge boom, welke te midden van een groep rijk bessen dragende Gelderse roos (*Viburnum opulum*) stond, een dertigtal pestvogels (*Bombycilla garrulus*). Ze waren niet schuw en reageerden geenszins op het „snorren” van een filmcamera. Er stond een vrij straffe noordoostelijke wind bij een temperatuur om het vriespunt. Tijd van waarneming circa 2 uur namiddag. Fred. Quené